

Oslabienie państwa narodowego? Transnarodowe przestrzenie w Europie

14.07.2014

Reported by Katarzyna Goebel

Konferencja „Oslabienie państwa narodowego? Transnarodowe przestrzenie w Europie” odbyła się w dniach 28-31 maja 2014 roku w Centrum Studiów Niemieckich i Europejskich im. Williego Brandta Uniwersytetu Wrocławskiego (CSNE).

Wydarzenie zorganizowały dr Elżbieta Opiłowska i dr Monika Sus we współpracy z Centrum Interdyscyplinarnych Studiów o Polsce (ZIP) Uniwersytetu Europejskiego Viadrina we Frankfurcie nad Odrą oraz przy wsparciu Polsko-Niemieckiej Fundacji na rzecz Nauki i Fundacji im. Hannsa Seidela. Celem konferencji była analiza i dyskusja teoretycznych koncepcji transnarodowości z uwzględnieniem studiów przypadku z Polski i Niemiec.

Debata skupiała się na zagadnieniu zmiany roli państwa narodowego w Europie wobec zachodzących procesów europeizacji i globalizacji oraz na analizie transnarodowych przestrzeni w wymiarze politycznym, gospodarczym, prawnym i społeczno-kulturowym.

W konferencji wzięli udział przedstawiciele ośrodków akademickich z Polski (Uniwersytet Wrocławski, Uniwersytet Warszawski), z Niemiec (Europejski Uniwersytet Viadrina we Frankfurcie nad Odrą, Wolny Uniwersytet w Berlinie) oraz z Wielkiej Brytanii (Uniwersytet Birmingham, Uniwersytet Portsmouth).

Uroczyste otwarcie konferencji dokonał prof. Adam Jezierski (Prorektor Uniwersytetu Wrocławskiego ds. badań naukowych i współpracy zagranicznej) wraz z prof. Krzysztofem Ruchniewiczem (dyrektorem CSNE), prof. Dagmarą Jajesniak-Quast (dyrektorem ZIP) oraz dr Michaelem Czepallą (w zastępstwie prof. Hansa-Petera Niedermeiera, dyrektora Instytutu Wspierania Wybitnie Uzdolnionych Fundacji Hannsa Seidela). Podczas inauguracji podpisana została umowa o ścisłej współpracy między Centrum im. Williego Brandta a Centrum Interdyscyplinarnych Studiów o Polsce.

Otwarcie merytorycznej części obrad dokonał prof. Zdzisław Mach, światowej sławy socjolog i antropolog, założyciel i dyrektor Centrum Studiów Europejskich Uniwersytetu Jagiellońskiego, wykładowca na licznych uniwersytetach i instytutach badawczych, między innymi w University of Chicago, Oxford University, Cambridge University, Institute for Advanced Studies in the Humanities w Edynburgu, Université Paul Valéry w Montpellier. W swoim wykładzie o tożsamości w socjologii prof. Mach omawiał problemy i dylematy związane z

socjologicznym badaniem tożsamości. Profesor przedstawił tożsamość rozumianą jako proces na płaszczyźnie indywidualnej oraz zbiorowej, w kontekście relacji do społecznych partnerów. Rozważania teoretyczne odniósł do współczesnych procesów i dylematów w społeczeństwie europejskim.

Poszczególne panele dyskusyjne składały się na pięć sekcji i odbyły się w ciągu dwóch dni. Pierwszego dnia miała miejsce debata „Ekonomiczne współzależności - rynek pracy, kryzys euro i solidarność”, prowadzona przez prof. Dagmarę Jajesniak-Quast. Po wystąpieniach referentów następowała część dyskusyjna, w której prezentacje były komentowane przez wybranych ekspertów i pozostałych uczestników konferencji. Referaty w pierwszym panelu komentował prof. Ireneusz Paweł Karolewski z CSNE. Tę część konferencji otworzył Falk Flade z ZIP z referatem na temat Energia atomowa w Polsce na tle stosunków polsko-rosyjskich (1955-2014), w którym przedstawił problem rozwoju energii atomowej w Polsce, pozostawiając słuchaczy z otwartym pytaniem o jej przyszłość.

Następnie zaprezentowała się Katarzyna Goebel z ZIP. W swoim wystąpieniu „*Energiewende* na szczeblu lokalnym - *Consumer Stock Ownership Plan* jako uzupełnienie dla koncepcji spółdzielni energetycznych” omówiła spółdzielnie energetyczne w Niemczech jako najpopularniejszy model partycypacji finansowej konsumentów w sektorze energetycznym, a także przedstawiła alternatywne rozwiązania.

Hanna Malik z ZIP wygłosiła referat „Sankcjonowanie osób prawnych w Polsce i Niemczech w świetle dyrektyw międzynarodowych”, będący próbą porównania regulacji prawnych, dotyczących odpowiedzialności podmiotów zbiorowych w Polsce i w Niemczech z wytycznymi prawa europejskiego na przykładzie Drugiego Protokołu do Konwencji w sprawie ochrony interesów finansowych Wspólnot Europejskich. W prezentacji dodatkowo przedstawiła sytuacje w innych krajach Unii, ze szczególnym uwzględnieniem trudności implementacyjnych.

W referacie „Dostęp do państwowych danych geodezyjnych w Polsce w ujęciu porównawczym. Na pograniczu prawa prywatnego i publicznego” Mateusz Badowski z ZIP przybliżył uczestnikom konferencji pojęcie danych geodezyjnych i ich istotę dla ustawodawstwa państwowego.

Satenik Melkonyan z ZIP w prezentacji „Transgraniczna grupa kapitałowa jako instrument inwestycji przychodzących (inbound investments) średnich przedsiębiorstw” zanalizowała atrakcyjność niemieckich grup kapitałowych dla zagranicznych inwestorów w świetle zmian w prawie.

Drugie podium dyskusyjne: „Transnarodowe przestrzenie społeczne - migracja, integracja i rozwój tożsamości” moderowała dr Elżbieta Opiłowska, referaty komentował prof. Jochen Roose (oboje z CSNE). Panel rozpoczął Kamil Bembnista z Wolnego Uniwersytetu w Berlinie, który zaprezentował swoje badania dotyczące miast granicznych Görlitz i Zgorzelec. Celem rozważań, które zostały zobrazowane przykładami z życia codziennego mieszkańców obu miast, była odpowiedź na pytanie, czy zasługują one na miano „miast europejskich” (tytuł referatu: „Transnarodowe miasto europejskie? Badanie jakościowe mieszkańców podwójnego miasta Görlitz/Zgorzelec”).

Sylvia Bulgarinov z Uniwersytetu Portsmouth w referacie „Czy związki transnarodowe mają znaczenie? Podręczniki historii w postkomunistycznej Polsce” dokonała analizy porównawczej opisu mordy Żydów w

Jedwabnem zawartych w podręcznikach do nauki historii w gimnazjach.

Z kolei Charlotte Galpin z Uniwersytetu Birmingham w prezentacji zatytułowanej „Centrum i peryferia, Północna i Południowa Europa? Dyskursywna konstrukcja europejskiej tożsamości w Polsce podczas kryzysu euro” zarysowała ramy teoretyczne kryzysu oraz tożsamości. Podejście teoretyczne pozwoliło jej na postawienie tezy o kryzysie widzianym przez pryzmat istniejących dyskursów o Europie w Polsce, tworzących nowy podział na północ i południe, wzmacniających dynamikę polskiego „powrotu do Europy” w kwestii tożsamości.

Na pytanie: Dlaczego w Polsce jako kraju z mocno zakorzenionymi tradycjami katolickimi nie wyłonił się ruch feministyczny dążący do równości płci w kościele? próbowała odpowiedzieć Joanna Staśkiewicz z ZIP w referacie „Katolicki ruch kobiet w Polsce - (nie)możliwość? Od „milczącej obecności” do milczącej nieobecności polskich katoliczek”.

Anna Steinkamp z ZIP omówiła podstawy teoretyczne badań skupiających się na zasobach jako przedmiocie analizy czynników decydujących o sukcesie internacjonalizacji w referacie „Internacjonalizacja przedsiębiorstw w obszarze granicznym: jakościowa analiza zasobów w Brandenburgii i Województwie Lubuskim”.

Tematem kolejnego podium dyskusyjnego, prowadzonego przez prof. Izabelę Surynt z Uniwersytetu Wrocławskiego, były „Transnarodowe przestrzenie komunikacyjne”. Jako pierwsza w tej części konferencji zaprezentowała temat „Fotografia wojenna - pytanie o neutralność zdjęć” Izabela Głowacka z ZIP, analizując na przykładach zdjęć z wybranych czasopism postrzeganie wojny w różnych kulturach.

Anna Jagielska z ZIP w referacie zatytułowanym „Jak się miewa teologia feministyczna? Krytyczne podsumowanie jej dotychczasowego rozwoju w Niemczech i w Polsce” przedstawiła podstawowe założenia teologii feministycznej, jak również zanalizowała rozwój tej dyscypliny w obu krajach.

„O początkach historycznej socjologii u Stefana Czarnowskiego” było tematem referatu Maxa Spohna z ZIP. Przybliżył on uczestnikom konferencji postać Stefana Czarnowskiego, kładąc szczególny nacisk na czynniki i wydarzenia z życia, które wpłynęły na pracę tego wybitnego socjologa.

Zakończenie drugiego dnia konferencji uświetniła swoim wystąpieniem prof. Surynt, przedstawiając projekt „Leksykon interakcje. Komunikowanie międzykulturowe na przykładzie relacji polsko-niemieckich”. Celem projektu jest zmiana postrzegania Polaków przez Niemców i vice versa poprzez publikację leksykonu, na który składają się artykuły naukowe poruszające najważniejsze i najbardziej kontrowersyjne kwestie, uporządkowane według słów kluczowych. W przyszłości ma powstać strona internetowa, zawierająca wszystkie artykuły, która będzie również pełniła funkcje platformy komunikacyjnej.

Ostatni dzień konferencji rozpoczął się od panelu „Transnarodowość i państwo narodowe. Supranarodowi, narodowi i regionalni aktorzy na scenie politycznej Europy”, który moderowała dr Monika Sus. W pierwszej prezentacji tego dnia Andrzej Ceglarz z Uniwersytetu Wrocławskiego omówił temat „Zielony Trójkąt Weimarski jako forum dla kooperacji w zakresie klimatu i polityki energetycznej”. Poza omówieniem politycznego przedsięwzięcia, referent przedstawił jego potencjalne ożywienie i przekształcenie jako szansę na

osiągnięcie ważnych celów polityki energetycznej.

Jonas Grygier z ZIP zaprezentował referat „Sprawowanie władzy w warunkach lokalnych - Administracja terenowa, jej zasoby, sieci i profesjonalna tożsamość”. Na przykładzie budownictwa mieszkaniowego oraz planu rozwoju regionalnego omówił system sprawowania władzy w ustroju socjalistycznym.

Przedstawicielka Uniwersytetu Warszawskiego, Karolina Libront, dokonała przeglądu mechanizmów rządzących polityką zbrojeniową państwa na przykładzie Niemiec („Wzajemne oddziaływanie państwa i przemysłu zbrojnego. Kto kształtuje niemiecką politykę eksportu broni?”).

Piotr Solga z Uniwersytetu Wrocławskiego zanalizował pozycje najważniejszych aktorów niemieckiego sektora energetycznego zaangażowanych w transformację energetyczną oraz zachodzące pomiędzy nimi relacje („Społeczni i polityczni aktorzy na scenie niemieckiej transformacji energetycznej. Nieuniknione zderzenie grup interesów?”).

Na zakończenie tej części konferencji z referatem „Swoboda prowadzenia działalności gospodarczej jako warunek mobilności społeczeństw” wystąpiła Anna Dzierżanowska z ZIP. Skupiła się w nim na problemie braku jednolitego ustawodawstwa na rynku wewnętrznym Unii Europejskiej w zakresie swobody prowadzenia działalności gospodarczej na przykładzie Polski i Niemiec.

Referaty w panelu opatrzył komentarzem dr Tim Buchen z Uniwersytetu Viadrina.

Sesję popołudniową „Prawo Unii Europejskiej a prawo narodowe - harmonizacja przepisów prawnych” poprowadził i skomentował prof. Robert Grzeszczak z Uniwersytetu Warszawskiego. W pierwszym referacie „Odpowiedzialność planistyczna i podział ryzyka w umowach budowlanych” Artur Barczewski z ZIP przybliżył uczestnikom konferencji problematykę zawierania umów budowlanych oraz niedostateczność regulacji prawnych w tym zakresie w Polsce.

Magdalena Gnadzik z Uniwersytetu Warszawskiego w swojej prezentacji „Kontrola i uchylenie prawomocnych aktów prawnych i wyroków ze względu na ich niezgodność z prawem unijnym” przedstawiła to kompleksowe i wielopłaszczyznowe zagadnienie w kontekście efektywności prawa unijnego oraz ochrony prawnej jednostki.

Referat „Koniec równości języków urzędowych w Unii Europejskiej w świetle procesów europeizacji i globalizacji” wygłoszony przez Ewelinę Kwietniak z Uniwersytetu Warszawskiego, traktował o aspektach wielojęzyczności UE, których równość mocy wiążącej jest jedną z podstawowych zasad UE, pociągającą za sobą zarówno pozytywne, jak i negatywne skutki.

Karolina Wróblewska z ZIP w prezentacji „Zasada Pater est wciąż aktualna? Analiza prawna problematyki w odniesieniu do pozycji biologicznego ojca” nakreśliła problem stwierdzania pokrewieństwa według polskiego prawa oraz potrzebę reform w tej dziedzinie.

Ostatni referat konferencji wygłosiła Patrycja Hirsch z ZIP, który był wprowadzeniem do tematyki obowiązku alimentacyjnego pomiędzy małżonkami i prawnoporównawczego punktu widzenia - w prawie polskim i

niemieckim („Obowiązek alimentacyjny w prawie polskim i niemieckim – wprowadzenie”).

Każde podium wywołało ożywioną dyskusję, w której referenci mieli możliwość odpowiedzi na pytania słuchaczy i tym samym rozwinąć podejmowany przez siebie temat. Na zakończenie konferencji miały miejsce oficjalne podziękowania dla organizatorów i uczestników, a wieczorem odbyła się uroczysta kolacja.